

МЕДИЧНІ НАУКИ

Забродська О.С.

аспірант;

Гримайло Н.А.

аспірант;

Ятчук Е.М.

студентка,

Науковий керівник: Слободян О.М.

доктор медичних наук, професор,

Буковинський державний медичний університет

ФЕТАЛЬНА ТОПОГРАФІЯ ПІДШЛУНКОВОЇ ЗАЛОЗИ

За останні роки спостерігається чітке збільшення поширеності патології підшлункової залози (ПЗ) в осіб молодого віку. ПЗ – змішана залоза, яка є екзокринною структурою, що становить 98 % усієї її маси і секретує травні ферменти, що надходять через вивідні протоки в просвіт дванадцятипалої кишки (ДПК), та ендокринною, що складаються з декількох груп клітин, які утворюють острівці Лангерганса, що продукують низку гормонів [1, с. 12; 2, с. 21].

ПЗ у пренатальному періоді розвитку розвивається в три етапи. Упродовж 5-10 тиж. (перший етап) відбувається закладка органа, визначається її форма і топографія. Другий етап (11-20 тиж.) характеризується активним гістогенезом залози, становленням її кровоносного русла і нервового апарату. Також відзначають третій етап, який триває до народження, коли відбувається диференціювання панкреатичних структур, їх кількісний ріст. Цей період вважають початком функціонування ПЗ [3, с. 34; 4, с. 12].

Форма ПЗ вирізняється значною мінливістю: S-подібна (31 %), молоткоподібна з розвинутим гачкоподібним відростком (44 %) і булавоподібна (25 %). На поперечному перерізі ПЗ має плоску (55 %) або трикутну (45 %) форму, крім цього, трапляється укорочена (36 %) або подовжена (64 %) ПЗ [5, с. 11].

На передню черевну стінку ПЗ проектується на середині відстані між мечоподібним відростком груднини та пупком. Її подовжня вісь спрямована косо справа на ліво та знизу догори [6, с. 21].

Голівка ПЗ визначається праворуч від серединної лінії біля внутрішньої частини трикутника Шоффара. Його сторонами є: права реброва дуга, серединна лінія та горизонтальна лінія, що проходить через пупок. Тіло та хвіст розміщуються ліворуч від серединної лінії. Голівка ПЗ проектується по бісектрисі кута між серединною та горизонтальною лініями [7, с. 43].

Голівка розміщена на рівні I – III поперекових хребців. З трьох боків її оточує ДПК. Верхньою межею є *pars superior duodeni*, ззовні – *pars descendens*, знизу – *pars horisontalis (inferior)*.

Спереду голівки ПЗ розміщені: корінь брижі поперечної ободової кишки, сальникова сумка, воротарна частина шлунка, *a. et v. pancreaticoduodenalis superior et inferior*. Позаду голівки – *v. cava inferior*, *ductus choledochus*, *a. et v. renalis dextra*, початковий відділ *v. porta hepatis* та *v. mesenterica superior*. Гачкуватий відросток (*processus uncinatus*) відмежовує *v. et a. mesenterica superior* від *v. cava inferior*. На межі між голівкою та тілом залози в *incisura pancreatis* розміщуються *a. et v. mesenterica superior*. Ця частина залози разом зі спільною жовчною протокою та протокою ПЗ щільно прилягають до нижхідної частини дванадцятипалої кишки [8, с. 54].

Тіло ПЗ має тригранну форму. Розрізняють передньоверхню, задню та передньонижню поверхні (*facies anterosuperior*, *facies posterior et facies anteroinferior*), які розмежовані трьома краями – верхнім, переднім та нижнім (*margo superior*, *margo anterior et margo inferior*).

До передньонижньої поверхні тіла ПЗ прилягають зв'язка Трейтца та *flexura duodenojejunalis*. Хвіст ПЗ досягає воріт селезінки. Розміщений на рівні XII грудного – I поперекового хребців. Попереду хвоста ПЗ розміщені дно шлунка та сальникова сумка. Хвіст ПЗ стикається з лівим вигином ободової кишки, і підходить до селезінки, прилягає до її нутрощевої поверхні нижче воріт органа.

Зв'язковий апарат ПЗ представлений: шлунково-підшлунковою зв'язкою (*lig. gastropancreaticum*), воротарно-підшлунковою зв'язкою (*lig. pyloricopancreaticum*), підшлунково-селезінковою зв'язкою (*lig. pancreaticosplenicum*) [9, с. 15].

Паренхіма ПЗ представлена зовнішньосекреторними клітинами (екзокриноцитами), які формують ацинуси, та внутрішньосекреторними клітинами (ендокриноцитами), які формують острівці [10, с. 13; 11, с. 17]. Стромальний компонент ПЗ представлений сполучнотканинним каркасом, утвореним колагеновими волокнами, в якому знаходяться як фібробласти, так і фіброцити. До складових стромальної частини залози належать кровоносні та лімфатичні судини, нерви, вивідні протоки.

До складу зовнішньосекреторних відділів підшлункової залози належить і протокова система, яка забезпечує надходження секрету

екзокриноцитів у дигестивну систему. До вивідних проток відносяться вставні протоки, внутрішньочасточкові та міжчасточкові протоки. Вставні протоки представлені одношаровим епітелієм [12, с. 4].

Отже, ПЗ бере участь відразу в двох життєво важливих функціях організму: травній та гормональній. Вона продукує ферменти, що беруть участь у перетравленні їжі, і гормони, які регулюють обмінні процеси в організмі.

Список використаних джерел:

1. Слободян О.М. Морфометрична характеристика кільцеподібної дванадцятипалої кишки в 7-місячних плодів. *Клінічна анатомія та оперативна хірургія*. 2007. 6(1):75–8.
2. Слободян О.М. Інтегроване морфометричне дослідження дванадцятипалої кишки в перинатальному періоді онтогенезу. *Клінічна анатомія та оперативна хірургія*. 2007. 6(4):47–9.
3. Слободян О.М. Анатомічні особливості підшлункової залози в перинатальному періоді онтогенезу. *Вісник морфології*. 2008. 14(2):305–8.
4. Слободян О.М. Морфогенез підшлункової залози в перинатальному періоді онтогенезу. *Морфологія*. 2008. 2(3):67–71.
5. Слободян О.М. Анатомія артеріальних судин панкреатодуоденального органокomплексу в перинатальному періоді онтогенезу. *Клінічна анатомія та оперативна хірургія*. 2008. 7(3):75–80.
6. Слободян О.М. Гістотопографічні особливості панкреатодуоденального органокomплексу в плодів та новонароджених. *Морфологія*. 2008. 2(4):47–50.
7. Олійник І.Ю., Цигикало О.В. Особливості закладки та органогенезу підшлункової залози людини. *Вісник проблем біології і медицини*. 2016. 1(2):313–17.
8. Процак Т.В., Забродська О.С. Анатомо-морфологічні особливості гісто- та органогенезу травних залоз. *Вісник проблем біології та медицини*. 2018. 1(2):38–41.
9. Радченко О.М., Радченко Л.М. Підшлункова залоза та метаболічний синдром [Текст]. *Сучас. гастроентерологія : Укр. наук.-практ. спеціаліз. журн.* 2013. 5:21–26.
10. Іскра Р.Я, Янович В.Г. Біохімічні механізми дії хрому в організмі людини і тварини. *Укр. біохім. журнал*. 2011. 83:5–12.
11. Іскра Р.Я. Методи оцінки системи антиоксидантного захисту організму тварин за дії сполук хрому: метод. рекомендації. Львів, 2011. 35.
12. Манчуленко Д.Д., Рогозін О.М., Смоляк М.П. Взаємовідношення вісцеральних гілок черевної частини аорти з голівкою підшлункової залози плода : Матер. IV міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих вчених. Ужгород, 2006. 134.